

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

УДК 811.161.2:81'373.7

DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9283.42.2025.334935>

Пашинська Л. М.

ludmila_7171@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5764-1747>

Київський національний лінгвістичний університет

Дата надходження 06.02.2025. Рекомендовано до друку 05.03.2025

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ МЕДІА)”

Анотація. Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни “Фразеологічні процеси в сучасній українській мові (на матеріалі сучасних медіа)” призначена для студентів першого курсу першого бакалаврського рівня у галузі знань 01 “Освіта / Педагогіка”, спеціальності А4 Середня освіта, зі спеціалізації А4.01 Українська мова і література. Курс спрямований на з’ясування здобувачами освіти причин і факторів інноваційних процесів у національній фразеології (на матеріалі сучасних медіа), основних джерел її поповнення на певному хронологічному зрізі, на виділення тематичних груп неофразем, що зазнають кількісних і якісних змін, на розв’язання проблем унормування та подальшої кодифікації нової фразеології. Отримані знання знайдуть застосування в майбутній професійній діяльності та в повсякденній практиці неофіційного спілкування, слугуватимуть надійним підґрунтям для підвищення комунікативної компетентності всіх, хто прагне до самовдосконалення.

Ключові слова: навчальна дисципліна, фразеологічні процеси, фразеологія, неофразеологізми, трансформації, медіа, медіадискурс.

Pashynska L. M.

ludmila_7171@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5764-1747>

Kyiv National Linguistic University

SYLLABUS OF THE ACADEMIC DISCIPLINE “PHRESEOLOGICAL PROCESSES IN THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE (BASED ON MODERN MEDIA)”

Abstract. The programme of the elective academic discipline “Phraseological Processes in the Modern Ukrainian Language (based on modern media)” is intended for the first-year students of the first bachelor’s level in the field of knowledge 01 “Education / Pedagogy”, specialty A4 Secondary Education, with specialization A4.01 the Ukrainian language and literature. The course is aimed at helping students understand the causes and factors of innovation processes in national phraseology (based on modern media), the main sources of its replenishment in a certain chronological section, the identification of thematic groups of neophrases that undergo quantitative and qualitative changes, and the solution of problems of standardization and further codification of new phraseology. The knowledge gained will be applied in future professional activities and in everyday practice of informal communication, and will serve as a reliable basis for improving the communicative competence of all those who strive for self-improvement.

Keywords: academic discipline, phraseological processes, phraseology, neophraseologisms, transformations, media, media discourse.

1. Анотація навчальної дисципліни (у тому числі мета, предмет, завдання та міжпредметні зв'язки навчальної дисципліни).

Курс “Фразеологічні процеси в сучасній українській мові (на матеріалі сучасних медіа)” належить до циклу вибіркових навчальних дисциплін професійного спрямування підготовки бакалавра. Фразеологічний рівень сучасної української мови чутливий до змін в інформаційно-комунікативному просторі. Фразеологія розвивається постійно і безперервно, а в періоди соціальних змін закономірно змінюється фразеологічний склад мови, реагуючи на виникнення нових понять, нових явищ у матеріальному й духовному житті соціуму. Вибірковий курс має теоретично-практичне спрямування й зорієнтований на з'ясування здобувачами освіти причин і факторів інноваційних процесів у національній фразеології (на матеріалі сучасних медіа), основних джерел її поповнення на певному хронологічному зрізі, на виділення тематичних груп неологізмів, що зазнають кількісних і якісних змін, на розв'язання проблем унормування та подальшої кодифікації нової фразеології.

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із тенденціями оновлення фразеологічної системи української мови за матеріалами українських медіа, з'ясування джерел походження неологізмів, здійснення комплексного лексико-семантичного, структурного та функціонально-стилістичного аналізу цих мовних одиниць.

2. Предметом вивчення є структурно-семантичний і функціонально-стилістичний аналіз фразеологічних неологізмів.

3. Завдання навчальної дисципліни “Фразеологічні процеси в сучасній українській мові (на матеріалі сучасних медіа)” полягає в окресленні основних теоретичних питань, пов'язаних із вивченням фразеотворення і фразеологічних новотворів; виявленні позамовних і внутрішньомовних чинників змін у фразеологічній системі сучасної української мови; дослідженні джерел походження фразеологічних неологізмів; визначенні тематичного складу неологізмів, характерних для мови медіа XXI століття; характеристиці різновидів структурно-семантичних трансформацій фразеологічних неологізмів; аналізі стилістичного потенціалу нових і трансформованих фразеологізмів та виявленні їх функцій у досліджених джерелах тощо.

Отримані знання знайдуть застосування в майбутній професійній діяльності та в повсякденній практиці неофіційного спілкування, слугуватимуть надійним підґрунтям для підвищення комунікативної компетентності всіх, хто прагне до самовдосконалення.

4. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) **3 кредитів** ЄКТС;

90 годин, у тому числі:

лекції – 14 годин;

семінарські заняття – 0 годин;

практичні заняття – 16 годин;

консультації – 0 годин;

самостійна робота – 60 годин.

5. Система оцінювання результатів навчання студентів (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів).

5.1. Форми та критерії оцінювання студентів:

1) семестрове оцінювання:

1. Критерії оцінювання усних відповідей студентів.

При оцінюванні усних відповідей студентів на теоретичні питання враховується їхній обсяг і повнота, а також ілюстрування прикладами:

-оцінка 5: “відмінно” ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, повна, з доречними прикладами;

-оцінка 4: “добре” ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, достатня, але без прикладів;

-оцінка 3: “задовільно” ставиться, якщо відповідь недостатня чи з помилками”;

-оцінка 2: “незадовільно” ставиться, якщо студент не відповідає на запитання.

2. Критерії оцінювання тестових завдань:

-оцінка 5: “відмінно” ставиться в разі 95–100% правильних відповідей;

-оцінка 4: “добре” ставиться в разі 80–95% правильних відповідей;

-оцінки 3: “задовільно” ставиться в разі 50–80% правильних відповідей;

-оцінка 2: “незадовільно” ставиться разі якщо студент виконав завдання на 49% і менше.

3. Критерії оцінювання домашньої самостійної роботи.

При оцінюванні самостійної роботи враховуються обсяг виконаних завдань і якість їх виконання:

-оцінка 5: “відмінно” ставиться в разі бездоганного виконання всіх завдань;

-оцінка 4: “добре” ставиться в разі бездоганного виконання 75% завдань;

-завдання, виконане на 50% чи більше ніж на 50%, але менше ніж на 70% за умови правильного виконання, заслуговує оцінки 3: “задовільно”;

- оцінка 2: “незадовільно” ставиться, якщо завдання виконане менше ніж на 50%.

2) рубіжний контроль.

Модульна контрольна робота (МКР) є складником семестрового рейтингу.

МКР оцінюється за 4-бальною шкалою (“5”, “4”, “3”, “2”). Трансформація оцінки у **рейтинговий бал за МКР** проводиться у такий спосіб:

“5” – 50 балів;

“4” – 40 балів;

“3” – 30 балів;

“2” – 20 балів.

Неявка на МКР – 0 балів.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни “Фразеологічні процеси в сучасній українській мові (на матеріалі сучасних медіа)”.

Модульна контрольна робота містить тестові завдання, які оцінюються за такими критеріями:

50 балів (“відмінно”) виставляється за правильне розв’язання 95–100% тестових завдань;

40 балів (“добре”) студент отримує за умови, якщо правильно розв’язано 80–95% тестових завдань;

30 балів (“задовільно”) виставляються за умови, якщо правильно розв’язано 50–80% тестових завдань;

20 балів (незадовільно) виставляється за умови розв’язання менше ніж на 50% завдань.

Підсумкове (семестрове) оцінювання проводиться з метою оцінювання результатів навчання студентів на завершальному етапі вивчення дисципліни “Фразеологічні процеси в сучасній українській мові (на матеріалі сучасних медіа)”.

Підсумкове оцінювання – це сума балів, одержаних студентом за двома видами навчальної діяльності.

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання студентів має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота студента.	50
		2. Модульна контрольна робота (МКР).	50

Семестровий контроль з навчальної дисципліни “Фразеологічні процеси в сучасній українській мові (на матеріалі сучасних медіа)” проводиться у формі **заліку** за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, установлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

3) підсумкове оцінювання – **залік**.

Залік

Відмітка про залік у національній шкалі (“**зараховано**”, “**не зараховано**”) та оцінка в шкалі ЄКТС виставляється на підставі семестрового рейтингового бала студента.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал із дисципліни **60 і вище**, отримують відмітку про залік “**зараховано**” і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал із дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік “**зараховано**” в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **Е** та бал **60**. Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік “**не зараховано**”, то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік “**не зараховано**” в національній шкалі, оцінка **FX** – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Щоб одержати позитивну оцінку (“**зараховано**”) на заліку, студент має усно відповісти на два запитання, внесені до залікової картки з різних тем дисципліни, і виконати одне практичне завдання.

Критерії оцінювання залікових відповідей

Оцінка “**зараховано**” виставляється за **зміст відповіді**:

- ґрунтовно викладено (на 100%), змістовно викладено (на 80–90%) або задовільно викладено (на 50–80%) усі питання залікової картки;
- питання викладено відповідно до вимог наукового стилю.

При цьому **форма відповіді**:

- логічна побудова відповіді, але допускаються певні відхилення;
- вміння оперувати термінологією;
- стилістична вправність викладу (або відносна стилістична вправність викладу).

Оцінка “**не зараховано**” виставляється:

- за невиконання жодної з вимог щодо змісту та форми,
- питання залікової картки висвітлено менше ніж на 50%.

5.2. Організація оцінювання.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – “відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”).

Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування лекційних та практичних занять позначаються “0”.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50 балів**.

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу (максимально **50 балів**). **Семестровий рейтинговий бал** є сумою рейтингового балу за роботу протягом семестру і рейтингового балу за МКР.

5.3. Шкала відповідності оцінок:

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	FX	незадовільно

6. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять:

№ п/п	Назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин			
		Денна форма			
		Разом	у тому числі		
			лекції	семінарські / практичні заняття	самостійна робота
Модуль 1. Фразеологічні процеси в сучасній українській мові (на матеріалі сучасних медіа)					
1.	Теоретичні засади вивчення фразеологічних неологізмів. Наукові проблеми неофразеології.	6	2		4
2.	Напрями дослідження неофраземіки в сучасній лінгвістиці.	6	2		4
3.	Фраземіка у публіцистичному тексті.	6		2	4
4.	Джерела походження неофразеологізмів. Процеси детермінологізації.	6	2		4
5.	Іншомовні запозичення та кальки.	6	2		4
6.	Фразеологічні новотвори з розмовного й жаргонного мовлення.	6		2	4

7.	Неофразеологізми із суспільно-політичної сфери.	6		2	4
8.	Інноваційні фраземи фінансово-економічної сфери.	6	2		4
9.	Структурно-семантичні і стилістичні трансформації фразеологізмів у сучасному медійному дискурсі. Експлікація компонентного складу фразеологізмів. Еліпсис, редукція, імплікування в структурі фразем.	6		2	4
10.	Субституція компонентів фразеологічних одиниць. Контамінація як прийом структурно-семантичної трансформації фразем.	6		2	4
11.	Оцінна, емоційно-експресивна функції інноваційних фразем. Функція створення за допомогою фразем гумористичного або сатиричного ефектів.	6		2	4
12.	Заголовна функція неофразеологізмів.	12	2	2	8
13.	Неофразеологія і стилістичні фігури.	12	2	2	8
	Усього годин	90	14	16	60

7. Зразки завдань для самостійної роботи студентів.

Завдання 1. Ознайомтеся зі статтею Стишова О. А. “Неофраземи в суспільно-політичному дискурсі українських медіа”. Випишіть зі статті аналізовані автором фразеологічні неологізми суспільно-політичної сфери, заповнивши таблицю за зразком. Посилання на статтю:

<https://surl.li/qjomla>

Зразок:

Неофразема	Значення	Приклад
<i>човникова дипломатія</i>	спосіб організації діяльності посередника з налагодження каналу комунікації між опонентами; полягає в організації посередником зустрічей послідовно з кожною із сторін	Човникова дипломатія у виконанні Еммануеля Макрона. Президент Франції пропонує чимось поступитися, щоб кремль погодився відвести свої війська від кордону з Україною (Урядовий кур’єр, 08.02, 2022).
<i>арабська весна</i>	серія масових вуличних військових конфліктів у низці арабських країн, що розпочалася наприкінці 2010 року в Тунісі та продовжилася в ряді країн Північної Африки й Близького Сходу (Єгипет, Лівія, Алжир, Марокко, Йорданія, Бахрейн, Сирія, Ємен та ін.)	“Арабська весна” : Близький Схід через 10 років після хвилі революцій (Радіо “Свобода”, 17.12, 2020); У МВФ застерігають, що війна в Україні може спровокувати нову “Арабську весну” в країнах Близького Сходу (ТСН.ua, 27.03, 2022).

Завдання 2. Зі статей “Неологізми війни”, “Слова війни” випишіть неофраземи; із медійних текстів доберіть до них ілюстрації. Заповніть таблицю за зразком. Посилання на статті:

<https://surl.li/flefvb> ; <https://theukrainians.org/slova-vijny/>

Зразок:

Неофразема	Значення	Приклад
<i>тракторні війська</i>	селяни, фермери чи просто небайдужі люди, які атакували й знищували російську техніку на початку широкомасштабної війни	<i>Хочу подякувати сьогодні нашим фермерам – тим, хто обороняв свої громади, навіть голіруч, коли зупиняв російських військових. Тим, хто попри війну забезпечив посівну кампанію. Тим, кого військові назвали “тракторними військами” – коли вони забирали трофейну техніку з поля бою (Українська правда, 19.06, 2022).</i>

Завдання 3. Доберіть із медіа ілюстрації до неофразеологізмів *чорнобильська зона; берлінський мур; споживчий кошик; процес пішов; маємо те, що маємо; гарячі точки; живий товар; смажені факти; брудні гроші; чорний піар*. Заповніть таблицю за зразком.

Зразок:

Неофразема	Значення	Приклад
<i>берлінський мур</i>	спеціальна стіна (у вигляді укріплення), яка розділяла Східний і Західний Берлін у роки холодної війни	<i>Падіння Берлінського муру означувало кінець комуністичного панування не тільки в НДР, а й у Східній Європі в цілому (Радіо “Свобода”, 15.08, 2021).</i>
<i>смажені факти</i>	пікантні, сенсаційні факти, хоч, можливо, не цілком правдиві	<i>Я розумію, що є медійники, які підхоплюють і готують “смажені факти”, але в оригіналі було децю по-іншому (Радіо “Свобода”, 25.05, 2023).</i>

Завдання 4. Виберіть із довідки фразеологічні неологізми, що відповідають наведеним тлумаченням. Із п’ятьма з них складіть речення.

1. Встановлення чітких загальноприйнятих норм поведінки, законів, регулювання певної діяльності. 2. Перенести зустріч на інший час. 3. Грошові операції (розрахунки), які не фіксуються офіційною державною статистикою. 4. Відмовлятися від участі в будь-яких заходах, висловлення протесту, незгоди з чимось. 5. Про дипломатичні стосунки, ініціатором яких є держава, яка шукає ґрунт для отримання від них у майбутньому певної користі. 6. Офіційна зарплата. 7. Захиститися від чогось небезпечного. 8. Бути захищеним, стійким, несприйнятливим. 9. Посада чи престижне місце, яким запасається офіційна особа на випадок відставки. 10. Вияв високої майстерності, таланту, здібностей. 11. Про осіб найманої праці, які зайняті розумовою діяльністю (службовці, управлінці, комп’ютерники, лаборанти і т.п.). 12. Радикальні економічні заходи, які боляче, негативно позначаються на життєвому рівні народу. 13. Прямий зв’язок з особою, фахівцем певної галузі й т.ін. під час теле-

або радіопередачі. 14. Нова розробка, пробне впровадження чогось, яке здійснюється вперше. 15. Купівельна спроможність, яку забезпечує зарібок громадян певної країни.

Довідка: *пілотний проєкт; чорна бухгалтерія (каса); зробити щеплення; біла зарплата; споживчий кошик; білі комірці; запасний аеродром; шокова терапія; пінг-понгова дипломатія; перевести стрілку; голосувати ногами; мати імунітет; правила гри; вищий пілотаж; гаряча лінія.*

Завдання 5. Із поданих текстів виділіть та запишіть фразеологічні неологізми, поясніть їх значення. Який вплив мають ці звороти на стилістичне забарвлення речень?

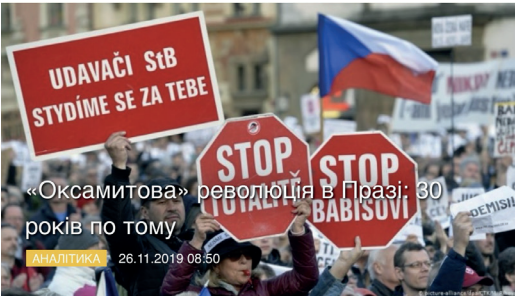
1. У період із жовтня 2021 року по серпень 2022-го майже 200 тисяч кубинців спіймали, коли ті намагалися перетнути кордон Мексики зі США. Багато інших підуть за ними. Позбавлені можливості висловити свою думку через голосування на виборах, вони натомість продовжать голосувати ногами. 2. Бурштинові війни: хто, з ким і за що веде їх в українському Поліссі? Випалений і вирубаний ліс, залиті брудною водою ями і відчуття екологічної катастрофи – так сьогодні виглядає “Янтарне кільце” України. 3. У МАГАТЕ висловили “глибоке занепокоєння” через перебої з електроживленням атомної електростанції. 4. Політик був настільки обурений діяльністю “диванної сотні”, що навіть виступив із різкою публічною критикою. 5. У мережі було дуже багато яскравих відео, на яких Повітряні сили збивали ворожі літаки в боях. На цей ґрунт добре ліг образ “привида Києва”. 6. “Телефонне право” населення – дієвий важіль для вирішення нагальних проблем територій. Представники влади мусять чуйно ставитися до всіх звернень і ефективно реагувати на всі виклики сьогодення. 7. Як набридло вже хворіти і лікуватися, просто дах їде. 8. Боротьба українських громадян за свої права, яка одержала назву “Євромайдан”, а згодом Революція Гідності, була наймасштабнішою подією в новітній історії України і логічним продовженням обстоювання прав людини та громадянина. 9. Процес відмивання грошей починається, коли клієнт переказує гроші на вузол у мережі, часто з використанням фальшивих документів, які підтверджують покупку чи продаж товару або послуги. Далі гроші розподіляються на інші вузли з фальшивими документами наступного рівня. Згодом гроші відправляють в офшорну компанію або в інше місце за вибором клієнта. 10. Човникова дипломатія: де ховаються ризики для країни?

Завдання 6. Із речень виділіть okazіоналізми. З’ясуйте, наскільки виправданим є вживання таких індивідуально-авторських утворень у медійних текстах.

1. Вік живи – вік дивуйся. Це про нас, журналістів. За свою багаторічну журналістську роботу дивуватися потаємним закуткам людської психіки доводилося не раз (УМ, 01.02, 2008). 2. “Руки, які нічого не крали” з’явилися саме під час дебатів (Інститут “Просвіти”, 06.04, 2019). 3. За одного битого – двох небитих дають?... Український інститут соціальних досліджень на замовлення Міжнародного жіночого правозахисного центру “Ла Страда – Україна” провів опитування про ставлення до тілесних покарань дітей (ГУ, 07.06, 2007). 4. Яке їхало, таке й приїхало (УМ, 14.11, 2007). 5. Як тебе не любити: все про головні кулінарні символи Києва (УМ, 31.07, 2019). 6. Вище себе стрибнеш! (Вінницький національний технічний університет “Імпульс”, 23.10, 2012). 7. Горбатого виправить могила, а гулящого дубина (i2.com.ua). 8. Вік живи, вік перевчайся – неграмотним умреш (УМ, 10.01, 2011). 9. Разом нас багато. Дону Кінгу нас не подолати? (УМ, 04.08, 2005). 10. У Києві у Національному ботанічному саду імені М. М. Гришка презентували 100-метровий “золотий батон”, символ корупції в Україні (РС, 22.05, 2018).

Завдання 7. Доберіть із медійних текстів приклади 10 неофразем у заголовках публікацій. Яку функцію вони виконують? Оформте приклади за зразком.

Зразок:

№	Неофразема	Приклад-фото із ЗМІ
1.	<i>шокова терапія</i>	Хід Бальцеровичем, або що таке шокова терапія по-польски ПОНЕДІЛОК, 25 КВІТНЯ 2016, 11:15 - ЄВГЕНІЙ БІЛОНОЖКО, ПОРТАЛ POLONEWS “Європейська правда”, 25.04, 2016.
2.	<i>оксамитова революція</i>	 «Оксамитова» революція в Празі: 30 років по тому АНАЛІТИКА 26.11.2019 08:50 “Укрінформ”, 26.11, 2019.

Завдання 8. З’ясуйте прийоми індивідуально-авторського використання фразеологізмів (експлікація (розширення), еліпсис (звуження), імплікування, субституція (заміна), контамінація (зрощення), синонімічна / антонімічна заміна компонентів тощо). Поясніть, з якими смисловими відтінками вжиті okazіоналізми в наведених прикладах (піднесеність, жартівливість, фамільярність, іронія тощо).

1. “Телефонне право” населення – дієвий важіль для вирішення нагальних проблем територій. 2. Дитина для биття. Що важливо знати про підліткове цькування. 3. Двоє киян відмили понад 25 мільйонів євро, зароблених на рекламі в іншій країні. 4. Процес відмивання “брудних” грошей економіки згубно впливає на загальну соціально-економічну ситуацію як на національному, так і на загальносвітовому рівні, а також завдає відчутних моральних збитків кредитним установам, підриває довіру добропорядних вкладників. 5. Процес пішов швидше, ніж можна було припустити. 6. Маємо те, чого не купиш за нафтодолари. 7. Напої, корм для тварин та квіти: порівнюємо споживчі кошики в Україні, США та країнах Європи. 8. Бий своїх... 9. Кібератаки на українські медіа: брудні гроші та груба сила проти високих технологій. 10. Утретє пройде саміт без краваток.

8. Орієнтовні питання до заліку.

1. Теоретичні засади вивчення фразеологічних неологізмів.
2. Наукові проблеми неофразеології.
3. Дати визначення поняттю “неологізм”.
4. Що розуміємо під поняттями узуальний неологізм, новоутворення, okazіоналізм.
5. Що таке фразеологічний неологізм і якими ознаками він характеризується.
6. Семантико-функціональні та стилістико-функціональні неофраземи.
7. Які словесні комплекси зараховують до неофразеології.
8. Напрями дослідження неофраземіки в сучасній лінгвістиці.
9. Неофраземіка у публіцистичному тексті.
10. Джерела походження неофразеологізмів.
11. Процеси детермінологізації.
12. Іншомовні запозичення та кальки.
13. Фразеологічні новотвори з розмовного й жаргонного мовлення.
14. Неофразеологізми із суспільно-політичної сфери.
15. Інноваційні фраземи з фінансово-економічної сфери.
16. Структурно-семантичні і стилістичні трансформації фразеологізмів у сучасному медійному дискурсі. Експлікація компонентного складу фразеологізмів.
17. Еліipsis, редукція, імплікування в структурі фразем.
18. Субституція компонентів фразеологічних одиниць.
19. Контамінація як прийом структурно-семантичної трансформації фразем.
20. Оцінна функція фразеологічних неологізмів.
21. Емоційно-експресивна функція інноваційних фразем.
22. Функція створення за допомогою фразем гумористичного або сатиричного ефектів.
23. Заголовна функція неофразеологізмів.
24. Неофразеологія і стилістичні фігури.

9. Рекомендовані джерела

Основні:

- Баган, М. П. (2010). Специфіка фразеологічної реалізації заперечення в українській мові. *Мовознавство*, 1, 68–75.
<https://surl.li/tvnwwm>
- Баган, М. П. (2020). Українські паремії психологічного самозахисту: етнолінгвістичний та структурно-семантичний аспекти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*, 1(43), 26–32.
<https://surl.li/exzmrU>
- Бусел, В. Т. (2004). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. ВТФ “Перун”.
- Гоцинець, І. Л. (2004). “...Чорнобиль болем України вічно буде мучити мене...” (семантичний розвиток образу Чорнобиля у мові художньої літератури 80–90-х років ХХ століття). *Культура слова*, 64, 20–25.
<https://surl.li/gdqomll>
- Гриценко, С. (2022). Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2 (32), 9–13.
<https://surl.li/gmhptr>
- Деркачова, О. (2021). Мовна картина Covid-ного світу: український контекст. *Język. Religia. Tożsamość*, 1 (23), 23–39.
<https://surl.li/mavlsf>

- Добролюба, Г. (2015). Вигуківі фразеологізми як відображення світобачення та етносвідомості українця (на матеріалі діалектної фразеології Середнього Полісся). *Історико-філологічний збірник з регіональних проблем*, 26, 152–158.
<https://surl.lu/ktkowb>
- Ельнікова, Н. І. (2022). Неологізми у медіатекстах періоду воєнного стану в Україні. У В. В. Сокуренько, О. А. Моргунов, Г. В. Звірянський (Ред.), *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану* (298–300). ХНУВС.
<https://surl.lu/cyprkw>
- Зацний, Ю. А. (2013). *Основи неології та проблеми перекладу неологізмів*. Запорізький нац. ун-т.
<https://surl.li/xkblas>
- Івасишина, Т., & Комарова, О. (2023). Фразеологізми як репрезентанти воєнного дискурсу. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія*, 1(6), 30–35.
- Калякіна, О. О. (2008). *Комунікативно-стилістична модифікація фразем у заголовках української преси кінця XX – початку XXI століття* [Автореф. дис. канд. філол. наук, Дніпропетровський національний університет]. Mydisser.com.
<https://surl.li/vafyui>
- Клименко, Н. Ф., Карпіловська, Є. А., & Кислюк, Л. П. (2008). *Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі*. Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Ковальчук, М. (2013). Перетворення фразеологізмів у газетних заголовках. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*, 134–140.
<https://surli.cc/dnjeno>
- Кочукова, Н. І. (2004). Експресивно-виражальні можливості трансформованих стійких сполучень слів (на матеріалі української преси кінця XX – початку XXI століття). [Автореф. дис. канд. філол. наук, Слов'янський державний педагогічний університет]. Mydisser.com.
<https://surli.cc/tjhnoh>
- Лазарева, І. О., & Чуланова, Г. В. (2021). Використання фразеологічних зворотів у коронавірусних статтях на основі англomовної преси. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*, 25, 191–200.
<https://surl.li/xkbhsh>
- Патен, І. (2021). “Ковідний синдром” у масмедійній фразеології (на матеріалі української та англійської мов). *Проблеми гуманітарних наук. Серія “Філологія”*, 48, 122–129.
<https://surl.li/thohhq>
- Пашинська, Л. М. (2001). Джерела походження нових фразем (на матеріалі українських періодичних видань). *Проблеми зіставної семантики. Вид. центр КДЛУ*, 5, 198–202.
<https://surl.li/wthxfw>
- Пашинська, Л. М. (2010). Походження фразеологічних неологізмів (на матеріалі українських ЗМІ). *Наук. вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Філологія. Педагогіка. Психологія*, 56–62.
<https://surl.li/tvsxpc>
- Пашинська, Л. М. (2004). Спортивні фраземи-інновації у мові сучасної української преси. *Культура слова*, 64, 46–51.
<https://surli.cc/cyyeng>

- Пащинська, Л. М. (2011). Фразеологічні неологізми в сучасному українському масмедійному дискурсі. [Автореф. дис. канд. філол. наук, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України]. Репозитарій Київського національного лінгвістичного університету.
<https://surl.li/lagors>
- Пащинська, Л. М. (2025). *Фразеологічні процеси в сучасній українській мові*. Вид. центр КНЛУ.
<https://surl.li/wgonjk>
- Пащинська, Л. М., & Школа, Г. М. (2023). Експресивність засобів мовної виразності текстів антологій про російсько-українську війну. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*, 26, 1, 117–126.
<https://surl.li/mifkof>
- Пащинська, Л. М., & Школа, Г. М. (2023). Лексика воєнного часу в українських ЗМІ. *Міжнародна безпека у світлі сучасних глобальних викликів: єдність, підтримка, перемога*, 323–326.
<https://surl.li/vwwlid>
- Пащинська, Л. М., & Школа, Г. М. (2023). Лінгвостилістичні засоби відображення воєнних реалій у медіадискурсі. У М. М. Гавриш, Л. С. Козловська, О. Л. Шевченко, Е. І. Щукіна, Л. О. Случайна, О. А. Стишов, С. А. Чезганов (Ред.), *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів*” (с. 122–123). КНЕУ.
<https://surl.li/smxclu>
- Скиба, Н. Г. (2005). Активні фразеотворчі процеси в українській публіцистичній і художній прозі кінця ХХ – початку ХХІ століть. [Автореф. дис. канд. філол. наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка]. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
<https://surl.li/swwzbn>
- Словник української мови: в 11-ти т. (1970–1980). *Наукова думка, I-XI*.
- Смерчко, А. А. (1997). Фразеологічні інновації як відображення сприйняття світу. [Автореф. дис. канд. філол. наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка]. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
<https://surl.li/czgwld>
- Ставицька, Л. О. (2003). *Короткий словник жаргонної лексики української мови*. Критика.
- Стишов, О. А. (2015). Джерела поповнення фразеологічного складу української мови кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Мовознавство*, 1, 33–46.
<https://surl.li/igldmd>
- Стишов, О. А. (2003). *Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації)*. Вид. центр КНЛУ.
- Стишов, О. А. (2015). Неофраземи в суспільно-політичному дискурсі українських масмедіа. *Філологічні студії*, 4, 19–23.
<https://surl.li/omrgxg>
- Тараненко, О. О. (2002). Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.). *Мовознавство*, 4–5, 33–39.
<https://surl.li/htqink>
- Ужченко, В. Д., & Ужченко, Д. В. (2007). *Фразеологія сучасної української мови*. Знання.

Хома, І. (2023). Фразеологія російсько-української війни: лексикографічний аспект. *Мовний простір сучасного світу*, 222–226.

<https://surl.li/ukvcbw>

Шаповалова, Г. В. (2003). Інноваційні процеси в сучасному медіатексті (функціонально-лінгвістичні аспекти). [Автореф. дис. канд. філол. наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка]. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.

<https://surl.li/axpyiq>

Шевченко, Л. І., Дергач, Д. В., & Сизонов, Д. Ю. (2014). *Медіалінгвістика: словник термінів і понять*. Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”.

Шевченко, Л., Дергач, Д., & Сизоном, Д. (2020). *Нові слова та фразеологізми в українських масмедіа*. Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”.

Яковлева, Т. (2023). Вигуківі фразеологізми періоду російсько-української війни в заголовках масмедійних видань. *Вісник ОНУ. Філологія*, 28, 1(27), 100–107.

<https://surl.li/tnbree>

Додаткові:

Городенська, К. (2009). Українська неологія. *Українська мова*. 3, 137–141.

<https://surl.li/pbyqza>

Демська, О. М. (2010). *Вступ до лексикографії*. Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”.

Ємчура, Н. Р. (2010). Теоретичні засади визначення неологізмів у сучасному слов’янському мовознавстві. *Компаративні дослідження слов’янських мов і літератур*, 33–40.

<https://surl.li/ovgiah>

Колоїз, Ж. В. (2002). До питання про диференціацію основних понять неології. *Вісник Запорізького ун-ту: Філологічні науки*, 3, 78–83.

<https://surl.li/mtjzbu>

Колоїз, Ж. В. (2012). Оказіоналізми в лексикографії. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького національного університету*, 8, 97–114.

<https://surl.li/xmjwug>

Колоїз, Ж. В. (2003). *Тлумачно-словотвірний словник okazіоналізмів*. ТОВ “ЯВВА”.

Колоїз, Ж. В. (2007). *Українська okazіональна деривація*. Акцент.

Косович, О. В. (2012). До питання про суть неологізму в сучасній лінгвістиці.

Записки з романо-германської філології, 2, 71–79.

<https://surl.li/ooseew>

Мазурик, Д. (2002). Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки ХХ ст.). [Автореф. дис. канд. філол. наук, Львівський національний університет ім. І. Франка]. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.

<https://surl.li/vhikxd>

Мазурик, Д. (2002). *Нове в українській лексиці*. Світ.

Максимчук, В. В. (2010). Особливості лексикографічного представлення авторських лексичних новотворів у сучасних неологічних словниках. *Наукові записки: Серія: Філологічна. Вид-во Національного ун-ту “Острозька академія”*, 17, 256–264.

<https://surl.li/xhtyip>

Нелюба, А. (2004). *Лексико-словотвірні інновації (1983–2003)*. ХНУ.

Таран, А. А. (2011). *Конкурування номінацій у сучасній українській літературній мові: тенденції стабілізації нової лексики*. Видавець Ю. Чабаненко.

Туровська, Л. В. (2008). *Нові слова і значення*. Довіра.

Ганич, Д. І., & Олійник, І. С. (1985). *Словник лінгвістичних термінів*. Вища школа.
Русанівський, В. М., Тараненко, О. О., & Зяблюк М. П. та ін. (2007). *Українська мова. Енциклопедія*. Вид-во “Укр. енцикл.” імені М. П. Бажана.

10. Додаткові ресурси:

Лінгвістичний портал з української мови. <http://mova.info>.

Мовознавство. <http://litopys.org.ua/>

Підручник. Сучасна українська літературна мова (Шевчук С.) <https://surl.lu/cdoqom>

Українська мова. <https://surl.li/ibpzih>

Українська мова: Енциклопедія. <http://litopys.org.ua/>

Український лінгвістичний портал: “Словники України” on-line.

<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Мультимедійне обладнання; програми Microsoft Word, Microsoft Power Point, Microsoft Teams, додатки платформи для дистанційного навчання Microsoft Office 365.